

Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 61. Rokopisno ne vračamo. Nefrankturnih pism ne sprejemamo. Izhajajo vsak teden. Naročnina letno 60 Din za tiskovino 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davak posebe. Polt. šak. rač. 11.153. Telefon 5113

Bolezenski dopusti

Zaradi tožbe neke učiteljice proti odloku ministrstva prosvete radi odpusta iz državne službe na osnovi točke 9 § 104. uradniškega zakona je državni svet razsodil, da osporjeni odlok ne ustreza zakonu iz naslednjih razlogov:

Po točki 9. § 104. uradniškega zakona prestane civilnemu državnemu uslužbencu služba, če se brez starešinske vednosti in dovolitve po svoji krivdi v desetih dneh ne javi na dolžnost po odmoru, dopustu, premitvi ali po tem, ko je bil poslan na poslanje izven kraja službe ali ko je zapustil službo.

Iz aktov te tožbe je razvidno, da je tožilka obvestila starešino, da je bolna in je predložila zdravniško spričevalo, radi česar se ni mogla javiti na dolžnost, a razen tega je bila po rešenju kraljevske banske uprave br. 37.779/32 pregledana od zdravniške komisije ter priporočena — ko se je dognalo, da je bolna — za odobrenje bolezenskega dopusta. Radi tega se v tem primeru na tožilko ne more aplicirati določba točke 9. § 104. uradniškega zakona, ker ni zapustila službe po svoji krivdi in brez znanja predpostavljene starešine. Ko je bila tožilka spoznana za bolno in predlagana za bolezenski dopust, bi se ji dopust moral odobriti in ne bi smela biti odpuščen iz službe, kakor se je to zgodilo z osporjenim odlokom po točki 9. § 104. uradniškega zakona.

Radi tega je državni svet na osnovi čl. 17 in 34 zakona o državnem svetu in upravnih sodiščih s svojo razsodbo anuliral zgoraj omenjeni odlok.

To razsodbo je izrekel državni svet v Beogradu dne 7. decembra 1932, pod št. 38.413.

To načelno rešitev državnega sveta glede bolezenskih dopustov je treba danes oteti iz zaprašenih arhivov, da nastopi svojo boderilno pot med naše učiteljstvo. Nismo mislili, da bo to po tako kratkem razdobju še potrebno, toda varali smo se. Podoba je, da naša »dinamična« doba izživja rešitve, da jih v divjem zamahu svojega zgodovinskega kolesa čimprej zopet pozablja. Dobro urejene pisarne stanovskih organizacij — čeprav oklepane — so vendarle nujno potrebne in kakor vse kaže, jih bo treba še izpopolnjevati, nikakor pa ne zatrejti kot škodljive razkrojvalce človeškega občestva.

V zadnjem času se je vpeljala pri nas zelo nehumana praksa, da se nujni bolezenski primeri rešujejo po kriteriju upravnih organov in ne po strokovnjakih zdravniških predlogih. Ni dovolj, da uživamo učitelji med državnimi uslužbenci že itak privilegirano stališče manjše zaščite, da kličemo že leta po ekvivalentnem disciplinskem postopku, ki bi nam zagotovil vsaj iste pravice obrambe, kakršne v obilni meri uživajo celo ljudje, ki pridejo kakorkoli v navzkrižje s kazenskim zakonom, tudi pri bolezenskih dopustih se je začela uveljavljati proti učiteljstvu tako rigorozna oblika postopanja, da se zaman vprašujemo, odkod mora izvirati tak kriterij ravno napram tistemu stanu, ki zaradi svojega napornege dela, stavlajočega na njegove živce največje zahteve, polni bolnice in bolniške opazovalnice.

Če sploh kdo, moramo prositi mi učitelji v tem pogledu, če že ne blagohotnega, vsaj objektivnega razumevanja in to toliko bolj, ker fungirajo na prosvetnih oddelkih naše uprave ljudje iz učiteljskih vrst, ki so bili premnogokrat dodeljeni pisarniškem delu prav radi tega, ker jim njihovo zrahljano zdravje zaradi prenapornega dela v šolskih učilnicah ni dovoljevalo še nadaljnega obstanka na tako ogroženih službenih mestih.

In kljub vsemu tako malo razumevanja! Poznamo razloge, ki naj opravičijo to rigoroznost. Prepoznajo »bolovanje« — ki baže mejni na zlorabljanje zakonskih določil. Tudi če sponiramo tako hotenje, gre po splošnih etičnih zakonih vendarle prednost onemu postopanju, ki rajši spregleda devet in devetdeset prestopkov kot bi enega krivično kaznoval. V naših bolezenskih primerih pa prav gotovo ne gre za tak propore. Predobro vemo, da taka hotenja ne zrasto do nebes; brižno je zato preskrbljeno. Preskrbljeno je po eni strani z dovolj strogimi predpisi glede ugotovitve dejanskega zdravstvenega stanja pri vsakem poedincu, po drugi strani pa po dovolj žalostnih socialnih razmerah v učiteljskem stanu samem. Našteli bi brez težko lahko stotine primerov, ko bi si učitelj moral privoščiti oddiha v svrhu okrepitve svojega zrahljanega zdravja, a ne more in ne sme storiti tega ker mu njegove gmotne razmere tega ne dovolje. Zaradi pričilih službenih prejemkov so premnogi učiteljski očetej primorani iskati si postranskih zaslužkov, če hočejo vzdržati svoje družine na taki socialni stopnji, kakršno bi jim moralo zagotoviti že samo njihovo službeno razmerje. Za take očete pomenja vsako »bolovanje« poleg pomnoženih izdatkov navadno tudi skrčenje njihovih rednih prejemkov. Kar velja za družinske očete izmed učitel-

stva, velja pa tudi za nebroj samskih oseb obojega spola, ki morajo v današnjih kritičnih časih deliti svojo borno plačo s svojci iz bližnjega in včasih celo oddaljenjšega sorodstva.

Zelo nepraktični „praktični učiteljski izpiti“

Ob uspehu v letošnjem oktobrskem terminu.

Letošnji praktični učiteljski izpiti na državni učiteljski šoli v Ljubljani in v Mariboru so se v oktobrskem, oziroma novembrskem terminu končali s poraznim uspehom. S strani izpraševalne komisije, prav tako od kandidatov samih, da celo med poklicnimi tovariši starejših let so se slišala razna mnenja, ugovori, kritike in še marsikaj. Zato je potrebno, da se spregovori nekaj besed o tej neurejeni zadevi našega šolstva.

Za oktobrski rok je bilo v Ljubljani prijavljenih 48 kandidatov in kandidat. Od teh jih je napravilo s prav dobrim uspehom 12, z dobrim 21, reprobiranih pa je bilo za 6 mesecev 7 kandidatov in 7 kandidat, kar je ca. 30%. Ena kandidatka je odstopila. V Mariboru pa je bilo od 67 pripravnikov(-ic) reprobiranih kar 24, kar je še celo nad tretjino. Podrobnejši rezultati niso znani, zato se omejimo le na izpit v Ljubljani.

Da je bil tako slab uspeh tistih kandidatov, ki so po dveletnem delu v šoli v tako velikem številu stopili vnovič za zeleno mizo, je iskati vzroka v raznih momentih. Ne trdim, da je menda prvič, kar obstoja učiteljske sploh, tako rigorozno postopala komisija na učiteljski šoli v Ljubljani. Odlik nobenih — kaj bi to! Danes tudi potrebne niso. Pa ne gre za to. Tega tudi ni pričakoval nihče od prijaviteljev. V mislih imam le one reprobirane. Zanimivo je dejstvo, da so bili pri teh izpitih kandidati, ki so bili prvi izmed tistih srečnikov s petimi letniki, pa so morali potem cela tri leta čakati na službo. Tako slab uspeh in toliko reprobiranih nam jasno pokaže, da je tu dvojna možnost: ali je izpitni odbor strogo in morda prestrogo ocenjeval, ali pa so bili kandidati pripravljivi tako slabo, kot še nikoli poprej, kar je zelo dvomljivo.

Znano je, da so v poslednjih letih, to je prvi letniki s petletno izobrazbo na učiteljski šoli, bodoči pionirji dovolj podkovani zapuščali šolske klopi. Vsaj o teoretičnem delu se sme to trditi — ker se to pri izpitu ponavlja. V urah brezposelnosti in v dobi inštrukcij ter moralnega in gmotnega propadanja je tu pa tam marsikdo teh izpopolnjeval svoje znanje na univerzi. Vsaj nekaj časa! Nekateri so tudi z uspehom končali pedagoško-filozofsko skupino in diplomirali. Eden izmed teh je tudi po tem izpitu opravljal praktični učiteljski izpit. In če je na naši najvišji znanstveni ustanovi pokazal prav dober ali celo odličen uspeh, menda ni bilo vzroka, da bi ga pri izpitu na učiteljski šoli »lomila«, posebno pri nalogah. Pripravnik, ki mu je dala učiteljska šola vsa leta prav dobre ali celo odlične ocene, je najbrž še v bodoče sposoben za iste ocene, oziroma, da vsaj »zleze skozi«! In tisti, ki je prav dobro ali odlično ocenjen od šolskega nadzornika, ki pozna njegovo delo v šoli in med narodom, menda tudi zasluži, da ne doživi razočaranja pri ponovnih izpiti!

Z idealizmom je šla nova generacija po prestanih petih letnikih učiteljske šole, z diplomno zrelosti v žepu, in po triletnem čakanju z veseljem na delo. Pri izpitu, ki naj se imenuje »praktičen«, pa je doživela razočaranje. Ali niso kandidati sposobni za nadaljnje delo v šoli? Ali se naj še pripravljajo in gulijo slovnico, literaturo, zgodovino, za kar so dobili že oceno pri zrelostnem izpitu? Po delu, ki ga opravlja marsikateri idealni pripravnik ali pripravnica v zadnji gorski vasi, ko naredi na videz nemogoče reči v prid narodu — po tem nihče ne vpraša? Nihče ne ocenjuje edinih kulturnih delavcev in preoblikovalcev naših zapuščenih gorskih otrok iz praktičnega vidika, marveč iz povsem drugega stališča! Zato je kandidat prepričan, da je pri maturi in to še v strožji obliki! Hvalevredno je, če naša učiteljska šola daje sama iniciativo, da se v tem pravcu praktični učiteljski izpiti reformirajo po najnovejših vzgojnih izsledkih. Zakaj se kandidatom ne olajša tisti nepraktični izpit, o katerem je najbrž tudi ves izpitni odbor prepričan, da ne ustreza zahtevam moderne pedagogike? Zakaj kandidat, ki je prav dober kulturni delavec na vasi v tako težkih okoliščinah, organizator, tajnik vseh mogočih društev itd. — ni sposoben za delo v šoli in ga pri izpitu vržejo? Življenje zahteva, da je podeželski učitelj ne samo med štirimi stenami, marveč, da dela za javnost. Zato mora reforma izpitov upoštevati tudi to in ne samo dela v šoli. Ali pa naj se delovanje omeji. Eno ali drugo!

Sedanja generacija ni vajena klečeplazstva, ne poklonov, ne protekcijskega stremuštva in moledovanja. Ne! To se je pokazalo, kako odločno je šla pred zeleno mizo v zavesti, da če »pade«, je to le pred komisijo,

Torej dovolj varnostnih naprav proti vsakršnemu zlorabljanju. Za resnične primere bolezni — in le za te gre — pa prosimo več razumevanja, razumevanja. Za nerazumevanje pa gornjo razsodbo upravnega sveta.

VSEBINA:

Bolezenski dopusti.

Zelo nepraktični »praktični učiteljski izpiti«.

Potreba stalnosti.

Položaj Slovencev na Koroškem.

Otvoritev nove šole na Svetini nad Celjem.

Spominčica na grob Emilu Adamiču.

Dajte nam dela!

Naš glas: O začetkih novega dela. — Tovarišice!

Splošne vesti. — Osebne zadeve. — Kaj vse pišejo o učiteljstvu, šoli, prosveti in JUU.

— Učiteljski pravnik. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matica. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

kovnjak prof. G. Silih v članku »Reforma učiteljske izobrazbe« (»Popotnik« 1935/36, 1—2). Potem bodo tudi uspehi drugačni. Tu je nova generacija, ki že posega v javno življenje, ki bije trd boj v najtežjih socialnih, političnih in kulturnih razvnanostih današnje dobe. Tu je tista mladina, ki bo prevzela dediščino starih, tista generacija, ki je po prašnih učilnicah srkala sočne plodove mladih psihologov in pedagogov, ki so se udeleževali in se še udeležujejo na naši najvišji znanstveni inštituciji, na naši univerzi. Ta mladina jim je tudi iz srca hvaležna, ker črti vse formalnosti in pedantnosti! Sproščeno je njeno geslo, vera v lastno moč pa jamstvo za bodočnost.

Tone Trdan.

Potreba stalnosti

Učitelj, ki hoče biti res vzgojitelj, mora poznati deco ne samo iz šolske sobe, ampak tudi v njenem domačem okolju. On mora dobro poznati tudi starše otrok. Biti mora z njimi v stalnih odnosih. Mora se z njimi razgovarjati in posvetovati, jim svetovati ter jih primerno opominjati, obračajoč njih pozornost na potrebne pozitivne razvojne činitele, ki naj omogočijo sončno mladost in krepko rast in razvoj mladini.

Starši se mnogokrat ne bodo sami potrudili do učitelja, zato se mora on k njim. Ustvariti si mora z njimi pozitiven odnos, da mu zaupajo in verujejo v njegovo vzgojo in pomoč. Ze za to rabi precej časa. Pri tem delu bo učitelj spoznal vzroke, ki ovirajo njegovo delo v šoli in uspešen telesni, kakor tudi duševni razvoj mladine. Videl bo, da zavzemajo mnogokrat odločilno vlogo poleg neekonomske izrabe dobrin, radi neznanja in nevednosti tudi višje gospodarske sile, ki jih lahko začuti v njih negativnih izrodkih, je pa preslab, da bi jih mogel odstraniti.

Položaj Slovencev na Koroškem

List Gottscheer Zeitung je 1. dec. t. l. priobčil pod naslovom »Frage und Antwort« 20 vprašanj z odgovori o položaju koroških Slovencev. Uredništvo lista G. Z. je poslalo merodajnim krogom v Celovec ta vprašanja, ki se nanašajo na šolske, verske in ostale kulturno politične razmere, z namenom, da se prikaže, v kako ugodnih razmerah žive naši bratje na Koroškem, ter kakšnih ugodnosti niso deležni Nemci na Koroškem.

Primerjanje kočevskih Nemcev s koroškimi Slovenci ni prikladno. Slovenska manjšina na Koroškem je kljub nasilnemu ponemčevanju desetkrat večja kakor nemška na Kočevskem. Slovenci so na Koroškem avtohtoni, dočim so se Nemci šele pred nekaj stoletji priselili na Kočevsko.

Iz odgovorov samih je razvidno, da nimajo Slovenci niti ene slovenske šole na Koroškem. Predpisi o narodnih manjšinah niso v rabi in le utrakvistične šole so v vseh krajih. Kakšne so učne knjige za Slovence ne pojasnjujejo v odgovorih. Le drugo berilo ima samo slovensko besedilo, zato pa ima več sestavkov, v katerih so Slovenci in Srbi opisani na način, ki ne spada v šolske čitanke. Kate-

kizem je urejen tako, da je prva stran tiskana v nemščini in to v gotici, druga ima pa slovenski prevod. Pri nas imajo Nemci 25 nemških učnih knjig. Na Koroškem zna vsakdo razen prav starih oseb nemško. Kako je s slovenskimi krajevnimi imeni je tudi znano. Saj pravijo, da so prosto izmišljena in zato njih uporaba nedovoljena.

Najboljši odgovor na vsa vprašanja podaja knjiga: Theodor Veiter »Die slowenische Volksgruppe in Kärnten«. On sam priznava, da se napram Slovincem krivično postopa. Za utrakvistično šolo pa pravi, da slovenske otroke pretvarja v nemške. To trdi Nemec koroški rojak.

Nemci na Kočevskem imajo vse in še več kar jim po dogovorih o narodnih manjšinah pritiče. Pač jim je ponemčevanje slovenskih otrok preprečeno in sedaj se jim toži po razmerah, ki so minule.

Znano je, da poznajo Nemci to »politično krepost«, če hočeš kaj doseči, zahtevaj brez prestanke, kakor da je tvoje. Večkrat ponovljene zahteve zagotove pravico. Da je to res, so nam v dokaz dosedanje izgube našega narodnega ozemlja.

Otvoritev nove šole na Svetini nad Celjem

V nedeljo 22. novembra je bila slovesno otvorena na Svetini nova šolska stavba. S tem je bilo končno ugodno rešeno v tem kraju štiridesetletno vprašanje primernih šolskih prostorov.

Šola na Svetini je bila ustanovljena leta 1873, in se je pouk vse doslej vršil v mali, za silo adaptirani hiši, ki so jo bili domačini postavili že leta 1816, za župnišče, ko so si prizadevali, da bi ustanovili samostojno župnijo. Poslopje je imelo eno učilnico 36 m². Število učencev se je od ustanovitve več kot podvojilo, tako da ima šola sedaj okrog 150

šolcobveznih otrok. Enorazrednica je bila sicer že leta 1901. razširjena v dvorazrednico, vendar občina ni mogla preskrbeti prostora za novi razred, ker je bila gospodarsko prešibka. Šele po priključitvi prejšnje samostojne občine Svetine k Teharjem so se ustvarili potrebni pogoji za rešitev tega vprašanja.

Načrte za prezidavo je prikrbela kralj. banska uprava brezplačno. Stavba je enonadstropna, spodaj zidana, zgoraj lesena. V pritličju je stanovanje za šolskega upravitelja in eno učiteljsko stanovanje ter pisarna. V prvem nadstropju sta dve svetli učilnici